

Страдание и оцеляване в парадокси

Paul – Claud Racamier

Souffrir et survivre dans les paradoxes. Revue Française de Psychanalyse, 55 (4): 893–909. Racamier, P.-C. (1992).

Съществуват белези на душата, които кървят в тишина. Те са нанесени от разгроми и деформации на Аза и по такъв начин, че страданието само по себе си е потъпкано. Те се проявят като рани на психиката. Това е в същността си психически банкрут. Ето защо тук става дума заедно оцеляване. Това по същността си не е истинско живеене. Тези хора, понякога се обръщат към специалист по психично здраве. Те идват покрити с множество защити, понякога сякаш обраснали с психотични психични образувания. Друг път, напротив ми изглеждат абсолютно оголени като един Аз без кожа и тяхната битка за оцеляване в живота ми изглежда трогателна. Даже ги виждаме, че се срамуват от своето страдание. В крайна сметка те почти не го познават, тъй като, това им страдание остава в сянка и е неприкосновено. Може да се каже че те се боят да конфронтират една бездънна празнина. Боят се да загубят едно съкровище толкова добре и дълбоко пазено, че за тях то е станало почти недостъпно. Те идват с една кожа в известна степен прозрачна. Ние ги приемаме и чувстваме сянката на една трудно различима тревога и чувство на дискомфорт. Вярно е че оцеляващите не са от хората с които е лесно да се общува.

БЕЛЕЗИТЕ

Има пациенти които се питат какво да правят, за да оцелеят. Това не са пациентите които страдат видимо или забелязваме при тях един видим травматизъм нито онова което е наречена от Carel (1990) травматоza. Тези пациенти са получили своите белези в дълбока тишина едновременно по отношение на либидото и на нарцисизма. Докоснати са били техните базисни потребности от нарцистично утвърждаване. За да се конституира Азът, следва да се изпълни по задължителен и специфичен начин при това в определено време елементарно удовлетворяване.

Било то заради някакви майчини пропуски в базисното удовлетворяване необходимо на Аза, за да изгради и поддържа своя собствен континуитет на нарцистично инвестиране; било то заради проблем в установяването или асимилирането на майчини обекти които са едновременно сякаш топли и студени без те да могат да бъдат разбираеми или достъпни за имажинерното; било то заради анархистично съблазняване и твърде ранна сексуалност; във всички тези случаи и в много други разбира се, Азът в процеса си на формиране е поставен в едно състояние на страдание. Също така, неговият нарцистичен крепеж и обезпечение се оказват недостатъчни. Той е принуден да извършва неизпълними задачи. Нито изтласкването, нито амбивалентността, нито

разцепването, които са част от неговия инструментариум, са адекватни за да посрещнат тези изисквания. Азът се намира в изчерпване на неговия капацитет. Той е конфрнтиран с процеси, които не е способен да преработи.

Психиката се намира в едно съществуване което може да се определи по подобие на понятието на F.Tustin - черна дупка (trou noir). Тя е в състояние на страдание . Това страдание на Аза, прилича страданието на един организъм. Това органично страдание може да се преживява като дифузно, цялостно, безмълвно : По-скоро като една липса на живеене, която е прекомерна да бъде понасяна. Организмът е в състояние на страдание, понеже е конфрнтиран със задача, по отношение на която, той няма средства да изпълни, липсва му глюкоза, кислород, у него има твърде много отрови, урея или млечна киселина. Той може да е получил много белези, наранявания, но цялостното страдание е онова, което доминира.

Очевидно е, че тези тайни белези в Аза, тези скрити страдания на психиката, без съмнение заслужават цялото ни внимание на клиницисти и терапевти.

ЗА ВТОРИЯ ПРИНЦИП НА ПСИХИЧНИЯ ЖИВОТ

Първоначално ще направя кратък мета-психологичен обход в който ще представя основните линии. И така, усилията на психиката да се сражава за собственото си оцеляване може да достигне такива размери, които ни карат да поставим хипотезата за съществуването на един принцип чиято грижа е психичното оцеляване. Трябва да разберем обаче, че принципът на оцеляването не работи единствено и само с цел оцеляване. Оцеляването се състои от няколко елемента. Да бъдеш не е постулат това е един плод. Това е плод на откриването на обекта и съответно на Аза. Това е плод на изобретяването на сетивата и на мисленето, на установяването на атмосфера на собствени експанзии и развитие. И така виждаме, че оцеляването не може да протича без антагонизъм. Това е така, защото е невъзможно да намериш обект без да го загубиш, невъзможно е да мислиш без да се сблъскаш с немислимото, да се развиваш и разрастваш без да си поставиш граници.

Когато става дума за източниците на силите в полето на психичното, нашата теория познава по-добре онези, които работят в услуга на удоволствието, отколкото тези които служат на оцеляването. От порядъка на оцеляването са инстинктът за самосъхранение, авто-еротизмът, либидото на Eros и нарцисизма на живота, но въпросът за източниците на Оцеляването е много по- широк, за да дебатирате затова тук. Очевидно е страданието на Аза заплашено от оцеляването на психиката. На своето оцеляване азат посвещава количество от енергия което го оставя безпристрастен. Изправен пред живота той се намира в не- живот. Изправен пред оцеляване отива в упадък. И така принципът на Оцеляване има свое Задължителен ефект който откриваме в принцип на унищожение. Тези наблюдения и хипотеза водят началото си още от трудовете на Фройд и както забелязваме неговата метапсихология на този двоен принцип в същността си нарцистичен и принцип на живота или смъртта е напълно приложима. Още едно уточнение, което е съществено важно, докато психиката не пострада твърде много, двойният принцип работи относително отстъпчиво, обектът се изобретява, установява

се реалността, установява се удоволствието, възплъщават се и установяват границите, изгражда се онова което от моя страна аз наричам *добре регулиран пред-Едип*. Онова което се случва в дуалната връзка преди да се появи триангулацията на Едипа. Но когато психиката е поставена в неблагоприятно положение и в страдания, механизмите за оцеляване вече са склонни да търсят надмошности и се стремят към всесилие. Налице са мобилизация на нарцистичното във всесилие, което се проявява изцяло в съхранение и протекция с цел да оцелее един аз, който е заплашен от гибел. На практика, защитите освирепяват. И сега ще представям този процес от близо.

ЗАЩИТИ НА ОЦЕЛЯВАНЕТО

Когато се случват паралелно няколко неща либидото се разплисква от източници на възбуда, реалността принуждава към един модел на ограничение, тревогата достига до едно препълване без да прелива, но образува сигнал и така, накрая обектът е вече открит и реалното е ситуирано. Удоволствието е онова, което командва, следвано като негова сянка от реалното. Но тъй като азът остава да открие или по-добре да запази, обектът се изплъзва и така тревогата на не-живота, може да ескалира и кулминира в психична агония. Идва момента оцеляването да излезе на сцената.

И така търсенето на удовлетворяване на желанията не е трудно да бъде разбрано, та било то и защото неговата поява и протичане имат начало и край. За сметка на това, процесите на изобретяване и на охрана на Аза са с друга сложност. Тук идеята за начало и край не е приложима в един и същи смисъл, а също така и има много противоречия. Междупрочем, бихме намерили известне комфорт ако разглеждаме Eros единствено и само в услуга на оцеляването, а Tanatos като негов противник. Това би било друго и не по-малко осакатяващо удобство, да вярваме че принципът на изтощение се отнася само към саморазрушението. Отслабването, изчерпването, зачеркването не важи по-малко за Аза, отколкото за оцеляването.

Без колебания ще кажа, че азът който страда е аз, преминал едновременно към своето оцеляване и своето постепенно изтощение. Това е аз, който не понася да бъде отстранен, зачеркнат, поставен на заден план, без да рискува да се разруши. Инсомнията неспособността да се сънува ни показва такава нетолерантност.

Колкото до икономиката: Също както съществуват различни икономики на удоволствието и съществуват патологии например в невротата и в еротичните перверзии, по подобен начин съществуват и различни икономики на оцеляването, които също имат своята патология. Например при психозите и при състоянията на страдание, които определяме като пара-психотични. Оцеляването ще се мобилизира под влияние на различни видове натиск и конкретни интензивности: било то посредством насилие в ситуации на разгром, където психиката е принудена да защитава своето съществуване, било то заради универсални ситуации, (по-малко драматични, но и по-малко

акробатични) на откриване на себе си, където психиката ще поражда своето съществуване и ще акушира сама на себе си. (Тъкмо върху този конфликт на произхода съм се спрял в своето проучване на *анто-Един*.)

Тези нови уточнения върху задачите, върху полярността и икономиките на оцеляването ни позволяват да въведем конкретни механизми на защита. По-голямата част са добре познати и вече сме ги споменавали. Те се срещат в една по отслабена форма в обичаен контекст. Те се представят тук със забележителни общи свойства. Те притежават тенденция да се мобилизира цялата психика. Истината, е ще че извършват делата на живота или смъртта.

Те работят чрез експулсиране (изнасяне като масивна проекция и насилствена проективна идентификация) и чрез ампутирание. Подобно на разцепването и отрицението /deni/ : в крайна сметка, за да се съхрани по-добре, психиката се избавя от всичко, което я терзае или би могло да я заплашва; отхвърля; колкото повече се чувства заплашена толкова повече отхвърля. Тя може да стигне до това да ампутира самата себе си от някои свои области. Стига се до там, че "разумът", "реалността" ще бъдат изхвърлени отвъд борда. И тогава "лудостта" се демонстрира в особена светлина: средство да се предпазва за една психика на ръба да се загуби: оказва се, че кохезията на вторичния процес на мисленето се цени по-малко, колкото оцеляването. И ако се стигне дотам, че точно мисленето само по себе си се усеща като заплаха : Тогава, вЪн на мисленето!

И така се появява една нова характеристика: Механизмите на оцеляването са по същността си мобилизирани в състояние на спешност. Те също водят до резултат, но рядко до компромис. И също така, ние ги чуваме обикновено (където всяка от противопоставящите се сили намира своята изгода) като решения (способи), средства на съдбата или на обстоятелствата, чиято съдба в най-добрия случай е да бъдат използвани за запълване на недостиг.

Последна характеристика: Защитните механизми на оцеляването притежават като общо свойство способността да принуждават настойчиво обкръжението да допринесе. Те не работят единствено отвътре-навЪн . Те работят измежду вътрешността и навЪн. Обкръжението му се пада да приюти в себе си проекциите, за да се потвърдят отрицанията /deni/ и за да се изтрие като с гума лудостта. (избирам намирам и преобразявам като фантазъм, вместо това да бъде наистина фантазъм).

Един от методите на предпазване на *психиката в опасност* съчетава всички тези свойства, но в същото време ги превъзхожда. Сред всички тях, този е най-сложният, способен да охранява в ситуация на спешност и също така е способен да организира за дълъг период от време и да държи посоката. Той цели да предпази да съхраним психиката, но знае да работи и за собственото си разкриване. Той е способен да се мобилизира масивно, но и да работи финно. Накратко той съчетава най-добре резултатите които другите могат да постигнат комбинирайки оцеляването и ефикасността.

Е, вече е време да представим този шедьовър на психиката парадоксалността.

ЗА ДА ВЪВЕДЕМ ПАРАДОКСИТЕ

Всичко най-накрая е поставено на мястото си, за да въведем регистъра на парадокса.

Без съмнение той е добре познат. Знае ли се за употребата на всичките му достойнства? В крайна сметка, ако парадоксът конструира една уникална формация, парадоксалното го характеризира като цялостна модалност на организиране на психичният живот (и това е онова което аз наричам парадоксалност), още повече, че ако парадоксалното се разпростира върху психичния живот на индивида, може да се разпростре върху живота и отношенията в едно цяло семейство и в една група. В крайна сметка, ако парадоксът, може да има своята роля в хумора, ние го виждаме най-вече да се изявява с най-голяма яркост, за да се изпречи на пътя на най-катастрофалната тревога: опасността от смърт на психиката.

ДЕФИНИЦИЯ

Панорамата, която можем да очертаем би могла да ни накара да мислим, че има парадокс навсякъде и следователно е без значение. Ето защо, трябва да преразгледаме някои основни дефиниции.

С голяма пунктуалност парадоксът се дефинира като "психична формация, свързваща неразчленимо измежду тях и в състояние та непрекъснато отпраща едно към друго, две съждения или два императива, които са несъвместими, но също така са и в опозиция".

Всичко, което следва да се отбележи в тази дефиниция (няма да е голяма беда, ако си представим, че понятията в нея са доста грижливо подбрани) е едновременното наличие на сложност у психична формация и нейната перфектна оригиналност. Трябва да кажа, че нищо не прилича на нея. Прави ли парадоксът една амалгама? В никакъв случай, термините, които той съчетава (за пример и за опростяване : Близо - далеч, жив- мъртъв, да-не) са в края на краищата противостоящи си. Поставя ли парадоксът, при това положение, на едно място една категорична опозиция, един тотален раздор? Изобщо не: Ако термините са несъвместими, те не са в опозиция. Тук не става дума за амбивалентността и нейните компромиси, нито за разцепването или раздробяването и неговите фрактури. Парадоксът ще ги остави да съществуват, без да ги вкарва във война, нито ще не ги принуждава да противопоставят своите, на пръв поглед различни вярвания (нито по пътя на логиката, нито по пътя на фантазма). Това се наблюдава в двузначността на така наречения преходен обект който без дискусия се поддържа едновременно мой и не-мой.

В никакъв случай: Твърденията не са в съседство, те не са от една сфера те не са в сблъсък отново и отново едно с друго. ("ако това е на мен следователно това е на теб,

всъщност не е след като това принадлежи и на мен") . Изглежда в края краищата че парадоксът е този, който организира една неразрешимост. Трябва ли тогава да се откажем от това дирене, което ще се окаже в дълбочина невъзможно? Не бих казал: Парадоксът ще се погрижи да бъде изцяло завършен, и няма да позволява да се впише в отношение на зависимост, така той ще постигне блокировка, забранявайки да го заобиколим: Перфектната енигма, едновременно непреодолима и неразрешима.

КЪМ ПАРАДОКСАЛНОТО

Няма единствен коловоз за достигане до парадоксалното. Съществуват много.

Бихме могли както и ще го направим, да поемем по тези които водят до дълбините на терзанията на Аза. Парадоксът при това положение ще поеме, чрез един разцепен затруднен и разделен на части Аз, само-причиненото уронване на ценността.

Ще понесе ли този Аз загубите без реплика? Би могло да си го помислим : можем да забележим фин метод на дисквалификация на Аза, заради това, че го виждаме заставен да мълчи, от дълбоките душевни и неразрешими загадки, с които сме се срещали, и които дискредитират едни спрямо други, средствата, които той има на свое разположение, за да изпълнява задачите си. Тъй като, тази енигма е по такъв начин конструирана, че противостои на всякаква логика, и естествено води до демобилизация на ансамбъла от вторични процеси. Едновременно с това, тя е призована като последна инстанция на основание, че интелектуалното предвкване води до отсъждането на безсъдържателност при афекта, фантазма, съня или всеки друг глас присъщ на първичния процес. Не бихме ли казали при това положение, че парадоксът, действащ в недрата на психиката, е този на един регистър срещу друг. Той е много далече от това да ги комбинира, напротив той парализира и единия и другия. По този начин нанася двоен ущърб и насочва Аза да се обърне срещу себе си. Като един владетел който без да има кой да го помилва е твърде ценен, за да да поиска милост и да каже "да живея"!

Ето защо е наистина вярно, че парадоксът чрез този вид двойна и чиято стратегия ще ви скицирам, не оставя Аза, за да се умори от достатъчно мъдри присъди. Знае се също така, че е в ситуация на опасност и в сянка тя работи за оцеляването : срещу разгрома на Аза, парадоксът конституира една върховна защита. Ние откриваме най-приятната илюстрация на това при хумора.

Не случайно, там смъртта и оцеляването недвусмислено се поставят като причина. Фройд доста добре ни е показал при хумора, че Азът си дава вид да се покаже слаб, за да може по-добре да играе и в крайна сметка да победи. На второ място, сферата на оцеляването има своята роля в хумора. В опасност, дори се поставя в безизходност преди да се вземе в ръце по такъв начин, сякаш като пикира въртейки се самолетът, все пак, излита в последния миг. Неотдавна сравних този хумор с тръбния зов на смъртта. Изпълнен от парадоксалното мислене, хуморът идеално замества принципът на

оцеляването и ефикасността. Оперира по деликатен начин поставяйки мизансцена на смъртта и на оцеляването на психиката.

И ще можем ли да продължим към източниците на психичното пристъпвайки към парадокса от гледна точка на *източниците на Аза*. Всичко навежда на мисълта, че Аза израства разбира се от един фундаментален парадокс, един парадокс който би могъл да се квалифицира като природен в същия смисъл на тази дума, който използваме за метала - златото или среброто. За да го формулираме в няколко думи, рискувайки да сътворим този природен парадокс, изразяващ се в нищо повече от това да предположим съществуващ обект, годен да бъде открит, преди да сме го открили.

Спомнете си вероятно, че в хода на оцеляването, потокът на времето не се подчинява необходимо на своите обичайни наклонности? Нашите извори са със сигурност изтъкани от един парадокс, естествен и природен. Това не би трябвало да ни изненадва. Откриваме парадокс всички пъти когато се повдигат въпроси за първоначалата на произхода.

ПАРАДОКСАЛНОСТТА

Това, което забелязахме дотук, с погледа на едно чувствително око, сега ще ни разкрие своята кохерентност. Тъй като, е очевидно, че парадоксът взет сам по себе си, е не повече от един фрагмент на психичния живот, той не интересува малко за самия себе си повече като модел: Модел на едно функциониращо съчетание, което предлагам да се нарича парадоксалност.

Парадоксалността, вече го знаем, дефинира едновременно модел на мислене, режим да защити и модел на рационалността, които са аналогични помежду си и по този начин парадоксът конституира един общ модел. От момента когато започнах да работя за конструирането на това клинично понятие и да поддържам неговата психоаналитична стойност, настоящата работа е тази, която позволява да се ситуира парадоксалността като принцип на психична организация предопределена да осигури в случаите на огромна опасност оцеляването на психиката. Ще ни бъде лесно да разберем, че тя притежава качества, които вече сме присъдили на защитите на оцеляването. Преди всичко тя е глобална. Тя се разпростира върху целия психичен живот на индивида. Тя е способна да се разпростре върху неговият антураж и да се прилага от цели семейства. Първоначално мисленето е това, което парадоксалността управлява. Видяхме как тя организира един вид ментална фасцинация която може да достигне до това да кове играта на мисълта изцяло в парализираща я мрежа. Абсурдността ѝ изглежда е продукт на защитата, зад нейните непрекъснати арабески се спотайва тревогата от катастрофа. Ако, както го виждам, парадоксалното мислене изключва регистъра на противоречието, то моментално го евакуира във времето. Може би ще кажем - Като в несъзнаваното ли? Един нюанс е основен. В несъзнаваното няма време. Парадоксалността си играе с времето,

тъй като отричайки, че всички неща имат начало и край, тя отрича хода на времето. Тя е анти-темпорална. (Не сме ли забелязали сред свойствата на защитите на оцеляването тази буквално реверсивна дименсия и отвеждаща конкретно до трудността да мислим.) Какво да кажем за тежестта на реалното в едно мислене способно на екстремност, способно да евакуира хода на времето? Парадоксалността е вероятно единствената организация на психиката способна да обездвижи радикално циркулацията на фантазмите без цялата да я соломи напълно.

Бихме могли да си кажем, че важна част в терапията е постигната от момента в който се появява фантазъм измежду противоречията на парадоксите, които го задушават.

Парадоксалността няма да се спре на средата на пътя. Тя организира отношения. Виждаме го в парадоксалния трансфер / D. Anzieu, 1975/ където целият обмен е докаран до безизходност, където терапевтичната връзка се преобръща в своята противоположност, където обектът не е призоваван за друго, освен за да бъде отхвърлен от отрицанието /*nie*/ и където не са необходими усилията на проекцията, за да се превърне привличането в отблъскване.

Тук е мястото да споменем (без да можем в предоставеното ни пространство да развием тази голяма област на познания) способността на парадоксалността за разпространето ѝ върху семейството и групата. Не познавам организация способна така, както парадоксалността, да организира психичния живот, националната система и защитите на едно цяло семейство, визирайки групата като цяло. Вижда се как циркулират мисли без източниците им, без понятия, също както и присъщите им противоречия и техните присъщи абсурди се появяват в една и съща неуловима степен: нищо не е истина, нищо не е лъжа, нищо не е на някого, всичко е на всички.

И защо тази система толкова силно организирана в своята отявлена абсурдност, тази система която, и това е същностно важно, изключва насилствено всеки индивидуален или колективен фантазъм, защо ако това не е заради битката срещу тревогите от катастрофа на раждането и сепарацията с една дума психичната смърт.

И така накрая парадоксалността е организирана като една *защитна система*. Една от най-всемогъщите, които познаваме. Вярвам както съм показал на друго място, че тази защита се извява едновременно срещу конфликтността и амбивалентността, срещу индивидуализацията, сепарацията и траура. В основата на парадоксалните лигатури¹, онова, което остава в сянка и е здраво в копчено в играта - е винаги тревогата от разрива, от смъртта, разбирана като неизбежното отделяне, каквото представлява психичното раждане, дотолкова, че това безкрайно раждане ще конституира израстването. (забравя се много често че израстването един траур и J.Vegoïn /1990/, си спечели заслугите да го споменаваме в последно време)

---

¹ Лигатура – авторът взаимства думата от медицинската практика да се шинират и обездвижват крайници при възникнали наранявания. Тези приспособления за обездвижване са наричани лигатура.

ЕДНА КОНКРЕТНА ФОРМА НА ПСИХИЧНА ВРЪЗКА

В живота на психиката ние познаваме доста добре закономерността на противоположностите: Става дума за амбивалентността в областта на импулсите, конфликта в областта Аза, и този на противоположностите в областта на вторичните процеси. Парадоксалността не се съобразява с тази закономерност. Не само, че тя се разграничава, но тя също така и се опозира. Тя е анти- амбивалентност, анти-противоречивост, анти-конфликтност. Ние, разбира се, познаваме в психичния живот закономерностите на нестихващите антагонизми, неразрешимите опозиции, ние познаваме разцепването, още по-лошото разчленяване / от понятието *частичен обект*/, накратко ние познаваме (по Бийон) логиката на разкъсванията /руптури/ на връзките в психичното. Парадоксалността въобще не се подава на такава закономерност : Тя изкривява, но не разкъсва.

Тя постановява един ред, който и е присъщ и при всички обстоятелства е уникален. Не ни трябва друго освен една дума за да го дефинираме и това ще бъде думата *възел/nouage*/.

Същественото в парадоксалното е възелът в нея. Понякога до безизходност, психичните формулировки са непримирими: Изкуството на парадокса е това да се свърже в не-свързване. Една формация в психиката която не е нито връзка нито руптура, а едновременно е и не е съединение. И така ще ни бъде ли достатъчно да си спомним, че парадоксалното се ситира по един, преди всичко специфичен начин между живота и не-живота на психиката.

Добре знаем, че съществуват много форми на психична енергия: Добре познати са ни конкретно тези, които са свободни и тези, които са свързани (с обекти). Трябва ли да приемем още и категорията на енергиите завързани във възел.

ПАРАДОКСИ И ШИЗОФРЕНИЯ

Никой не го отрича и всички го знаят: Един възел е повече или по-малко стегнат. Той ще бъде повече или малко стегнат, според значимостта на функцията, която изпълнява. Това важи за парадоксите и за парадоксалността.

Там докъдето достигнахме, ние разбрахме едно нещо : между съединяването и не-съединяването, парадоксалността организира специфична форма на борба у психиката за нейното оцеляване. Това, което сега разбираме безапелационно е, че парадоксалният възел ще бъде толкова по-стегнат колкото залога за оцеляването е по-голям и труден.

Отворен парадокс, т.е. парадоксален възел, който ще позволява играта е онова, което срещаме в хумора: Азът си играе със своите поражения, които е способен да си

представи и да постави на сцената, за да триумфира. За тази цел в името на всички поражения, бъдещи и минали, той употребява парадоксалният модус. Един фантазъм циркулира, един избор е предложен, една атмосфера на игра е неограничена, един обмен е възможен.

По друг начин ще се случва това, когато психиката защитава своя живот, изправена пред същностни тревоги, които не спират да я разтърсват.

Нищо друго не може да ги посрещне освен затегнатата парадоксалност. Тук става дума да се потопи кораба да се затворят люковете да се блокират изходите и да се попречи на кръвообращението на преминаващите тревоги. Парадоксалността се изяснява подобно на стегнат възел. Нищо в психичното не трябва да му се изплъзва. Типичната борба на парадоксалното срещу конфликтността се води с отчаяна жестокост. Както ще забележим това е едновременно борба срещу амбивалентността, срещу всяка идея за край, срещу сепарацията, срещу траура. В същността на всичко това, имаме една битка срещу неживота.

Парадоксалността не е толкова глупава, че да не заложи на оцеляването. Въобще не бива да се изненадаме тук, че не-съществуването ще бъде вербувано от парадоксалността, за да бъде поставено в услуга на съществуването; това се вижда много добре: че здравето (както в хумора) нашепва тихо онова, което патологията крещи с все сила.

Можем лесно да разберем: Ние неусетно навлязохме в регистъра на шизофрениите: територия която толкова често съм пробягвал, тъй като ми е достатъчно да я пресечем на големи стъпки. Всичко това ни е подготвило да разберем нейните сложни капани.

Това не е само конфликтността (вътрешната конфликтност се чува добре) срещу, която ще се водят ожесточени битки, едновременно в нейните източници, нейните прояви и нейните резултати; двойствеността (амбивалентност) също ще бъде разрушавана от парадоксалността (Racamier, 1975). Тази двузначност е същата, която както знаем, е присъща на преходния обект и позволява едновременно той да бъде мен и не-мен. Парадоксът, напротив - и тази разлика е съществена - процедира, чрез едно двойно отрицание.

Съответно на своята същност, парадоксалността се изяснява във всички области на психичния живот: мисленето, мисленето на реалността, отношенията, семейството, защитите. Тя също така се отнася до най-важното: съществуването. Както вече показах (1978, 1980) една шизофрения се докосва до пределите на парадоксите, успявайки самата тя да съществува без да е в битието. /т.е. да съществува без да си/. На мен ми изглежда, че този подвиг може да бъде изяснен, чрез направените върху оцеляването, изказвания.

Върховен лукс: Шизофрениците ще постигнат повторно инжектиране на известна наслада в упражняването на една защита, тъй като първичната функция се състои на първо място в оцеляване.

Като всеки въпрос на оцеляване, този който повдига шизофренията има характер на спешност.

Трябва да се отклони тук : *спешността* каква работа има тя в една психоза? Знае се и често го напомням, че тя е конструирана, за да може да трае във времето. Съществуват понякога хронични спешности и тук - това не е без значение... - е парадоксът на шизофрениите.

Междувпрочем, психотичната парадоксалност не постига своето царуване над психиката без да се снабди с доста солиден арсенал: той е същият, който доставя енергия на оцеляването, усилван и подкрепян от тревогата за изчезване и в още по-голяма степен от целия потенциал на примитивната мегаломания. Защото това всесилие е, което позволява на субекта да се представя като абсолютен, пред своята съвест и пред своя произход.

ПРОИЗХОДЪТ

В това отрицание на целия капацитет (дееспособност) на произхода, ние имаме ключа за парадоксалните организации, ако познаваме техните последици и ако знаем добре с каква масирана агресивна енергия то се захранва и с каква сила за разграждане на връзките то разполага, (също както и при всеки друг вид отрицание) остава ни един въпрос защо и с каква цел е това отрицание на произхода? Ще бъде този начин да се обуздаят източниците, които се отричат не само че съществуват, но и че биха могли да съществуват?

Да бъдем по-прецизни и по-ясни: Аз вярвам, че това ще позволи на нашите пациенти, които имат най-голям интерес да отричат всякакви видове произход, които отделят на това отрицание най-много енергия, и които, за да поддържат хармоничността, принася в жертва мисленето. Те са захванати от неизразима тревожност отнасяща се до собствения им произход. Той отнася ли се единствено за тяхното раждане? Дали е предадена по наследство заедно с биологичния живот и някаква захранка за семейния роман? Завещана ли е песъчинка от първичния фантазъм, която на свой ред ще позволи на тяхното собствено чувство за произход да се въплъти в едно тяло и да се увеличава подобно на перлата? Отрича се сексуалността на родителите, които са твърде привързани, твърде близо. Родителите, които задушават и отрицават своите собствени едипови корени, се оказват неспособни да предадат на своето дете това есенциално имагинерно наследство.

Те експлоатират един вид непризнаване или отказ от бащинство или " родителстване". Когато в дълбочината на душата у детето, зейне една бездна, то непрестанно ще се опитва да я ликвидира, да я заключи в своето същество и накрая радикално да я отрече. В отговор на отрицанието на родителстването, което го оставя с раззината уста, субектът ще отговори с цялата си сила, която му остава за отговор, чрез радикално отрицание на от собствения си произход и неговите източници.

Изворът на отрицаване на източниците на произхода (едно от последствията е бързото размножаване на парадокси) идва от едно страдание. Страданието да не бъдеш психически създаден/ роден. (Това тук е един пункт където свързвам мисленето и наблюденията на Piera Aulagnier² която е имала много дълбок и прочувствен опит с психотични пациенти)

Без да знам всичко, но тъй като съм стигнал дотук, вярвам, че ще мога да направя онова, което мога, за да представя шизофрениите, не само в този аспект на абсолютна необичайност и чуждост (обикновено най-разпространен), но също така на предела (в състояние на живо страдание, но все пак още живо) на един основен принцип, универсален и необходим на психиката : този на оцеляването. Накратко, за да мислим оцеляването като начин едновременно ожесточен и комплексен, абсолютистки и достигнал съвършенство на защитите, насочени към това да атакуват едно заплашено от инцест психично оцеляване.

Твърде самоуверен ли ще се окажа, ако напишем тези психози и пациенти в една двойна и необходима/задължителна дименсия сингулярност³- универсалност.

Идеята на тази ужасна универсалност, е това, което първоначално ме отвежда до една визита, която нашия обход не ми позволява да избегна: крайно отклонение или върховен урок, аз самият не знам....

МЕДУЗА, ОТНОВО...

В крайна сметка, това е на визита, която правя почти всеки път, когато повдигам въпроса за парадоксите: това е визита при Медуза / Горгона/. Всяко посещение при това чудовищно създание ни носи разбиране, в повече, на психичните мъки оплетени в мрежата на най- душераздиращи тревоги. Първата визита е в компанията на Фройд. Той ни показва в Медуза мълниеносна, поразяваща персонификация на ужаса от кастрацията: тази крепост на пениса, безумно еректирал, не представлява ли тя, отвратително и в същото време величествено отрицание на една забележително осакатена кастрация? Към този символ, непрекъснато мултиплициран, ние ще трябва да присъединим и ужасната протрузия на подаващия се език, подобен на фалос насочен навън от устата, който дели лицето две части по хоризонтална ос, но не и по вертикала, така че по необходимост да ни внуши, образа на гениталната цепка. Но пенисите лесно се множат: Медуза не позволява все още да ги поразим; този образ не е направен, за да крие истината за еротизма.

Това не е от друга страна, само защото, Медуза е ужасяваща. Втората визита е в компанията на F. Pashe, ще разберем че ужасът, който тя вдъхва е този на придошлата

---

²Piera Aulagnier (1923-1990) Френски психиатър и психоаналитик от итал. произход. Работи в Париж, представител на поколението на A.Green. Работи в областта на детската психоза.

³ Сингулярност - термин в науката, който най-общо се описва като състояние на уеднаквяване на определени характеристики на изследвания обект до степен, в която характерът на обекта коренно се променя. Във физиката, това е безкрайно малка точка, която може да съдържа безкрайно много. **Математическа сингулярност** - състояние, в което даден математически обект не е дефиниран. **Механична сингулярност** - положение или конфигурация на механизъм или машина, откъдето последващото поведение не може да бъде предвидено.

реалност, дотолкова че неговото влияние и последици не съм филтрирани от медиатора огледало, който позволява на Персей да го види без да бъде пронизан.

И при третата визита (лично моя кампания) ще открием една Медуза, въплътена във възможностите на парадокса; при нея едновременно съществуват противоположности, които са дефинитивно не-противоположни една на друга; екстремности, които никога не са съвместими, но и никога не се разделят: Медуза действа не само в качеството на среща на женствеността, а на среща за цялата сексуалност, но още повече като среща на амбивалентността и също така в качеството си на среща на всички противоположности; също така тя концентрира в своя кос поглед поразяващото всесилие на парадоксите.

Но отвъд ужаса са на кастрацията, отвъд поразяващото влияние на една реалност без медиатори, отвъд затягането на възела и лигатурите на парадоксите, съществува един много по фундаментален ужас. Още по-далеч прекосявайки безсмислието, прекосявайки разкъсването на връзки, една нова визия се налага, която ще бъде и последна. Нея ще трябва да я направим в компанията на J. -P. Vernant: Горгона, този елинист я познава, той е взел мерки по отношение на нейната ужасяваща чуждост.

Нищо не пасва на нищо в това чудовищно тяло; едва-що едно от парчетата започва да придобива смисъл и и същият този смисъл се оказва веднага опроверган и разрушен: Разкъсан във връзките си. Авторът добре го е видял: у примитивната Горгона всичко е "маркирано от необичайност и чуждост", "оригиналните кадри се появяват скарани и синкопирани", мъжественост - женственост, идващо от Господ - идващо от собствената същност, ниско - високо, вътре - вън "всички категории интерферират, прекрояват се и се смесват".

Очертава се, че (това го направихме току-що) езикът изнесен от цялата уста, който я разтегля като цепка, представлява фаличния пол, липсващ у женския пол. Без съмнение и бих казал единствено заради този език идващ от вътрешността/ утробата/ цепката е хоризонтална. Тя отваря лицето част по част и така от гърлото си Медуза ражда изведнъж смъртта. Медуза не е само поправена или ретуширана анатомия, това е една дисоциирана анатомия; това не е разчленено тяло; това е невъзможно тяло: Такова което, когато се представя за свое основание /sujet/ се чупи и разбива моментално в своята несъвместимост и несъгласуваност.

Надявам се да съм превел без да съм преиначил мисленето на този елинист, казвайки че, вглеждайки в нейните доведени до крайност барикади, Горгона, шедьовър на необичайност и чуждост, абсурд чудовищност, въплъщава немислимото.

Заради тази крайност, посещаването на Медуза - Горгона ни завещава една тайна, която е или с голяма стойност или ужасна: Парадоксът е освен всичко и вид връзка; отвъд тази машина на мислене без мислене, има нещо по-лошо, и това по-лошо не отвежда до първите страници на настоящия текст: до немислимото.

BIBLIOGRAPHIE

- Anzieu D. (1975), Le transfert paradoxal, *Nouvelle Revue de Psychanalyse*, n° 12, 49-72.
- Bégoïn J. (1979), L'angoisse catastrophique : aspects nouveaux de la théorie psychanalytique de l'angoisse, *Rev. franc. Psychanal.*, 43, 1, 89-96.
- (1990), Vers une révision de la notion de souffrance psychique : les problèmes de la croissance psychique, *Psychiatrie française*, n° 5, p. 7-16.
- Bion W. (1959-1967), Attacks on linking, *Inter J. Psychoanal.*, 40, 4, 308-315.
- Caillot J.-P. (1991), Angoisse catastrophique et défense paradoxale, *Gruppo*, n° 7.
- Carel A. (1990), Le traumatisme à la naissance et les dysfonctionnements précoces au sein du groupe-famille, in *Le nourrisson et sa famille*, A. Carel, J. Hochmann et H. Vermorel (dir.) (Colloque de Chambéry, nov. 1988), Lyon, Césura, 210 p. (p. 99-112).
- Green A., La mère morte, in *Narcissisme de vie, narcissisme de mort*, Paris, Ed. Minuit.
- Racamier P.-C. (1973), Entre humour et folie, *Rev. franc. Psychanal.*, 37, 4, 655-668.
- (1978), Les paradoxes des schizophrènes, *Rev. franc. Psychanal.*, 42, 5-6, 877-969. Repris et complété dans *Les Schizophrènes* (1980, 1990).
- (1979), De psychanalyse en psychiatrie, Paris, Payot (coll. « Sciences de l'Homme »), 1979, 314 p. (cf. chap. 3 : les frustrations du moi).
- (1980, 1990), *Les schizophrènes*, Paris, Payot, 1980 (« Petite Bibliothèque »), 207 p. ; 2e éd., 1983, nouvelle édition augmentée (« Petite Bibliothèque », nouvelle série), 1990, 241 p.
- (1985), Ambiguïté, paradoxalité, *Gruppo*, n° 1, 114-121.
- (1986), Entre agonie psychique, déni psychotique et perversion narcissique, *Rev. franc. Psychanal.*, 50, 5, 1299-1309.
- (1989), *Antoedipe et ses destin*, Paris, Apsygée, 127 p.
- (1990), Schizophrénie et psychanalyse : un éclairage en profondeur, in *OEdipe et neurones, Psychanalyse et neurosciences : un duel ?*, Paris, Autrement (« Mutations »), 1990, n° 117, p. 152-157.
- (1991), Blessures du moi et séduction narcissique, *Bulletin du Groupe lyonnais de Psychanal.*, n° 20.
- *Psychanalyse des paradoxes*, à paraître à Paris aux Ed. Apsygée en 1991.
- Tustin F., *Le trou noir de la psyché*, tr. fr. (1989), Paris, Le Seuil.
- Vernant J.-P. (1985), *La mort dans les yeux*, Paris, Hachette, 90 p.
- Winnicott D. W. (1974), Fear of breakdown, *Intern. J. Psychoanal.*, 54, 1, 103-107.